

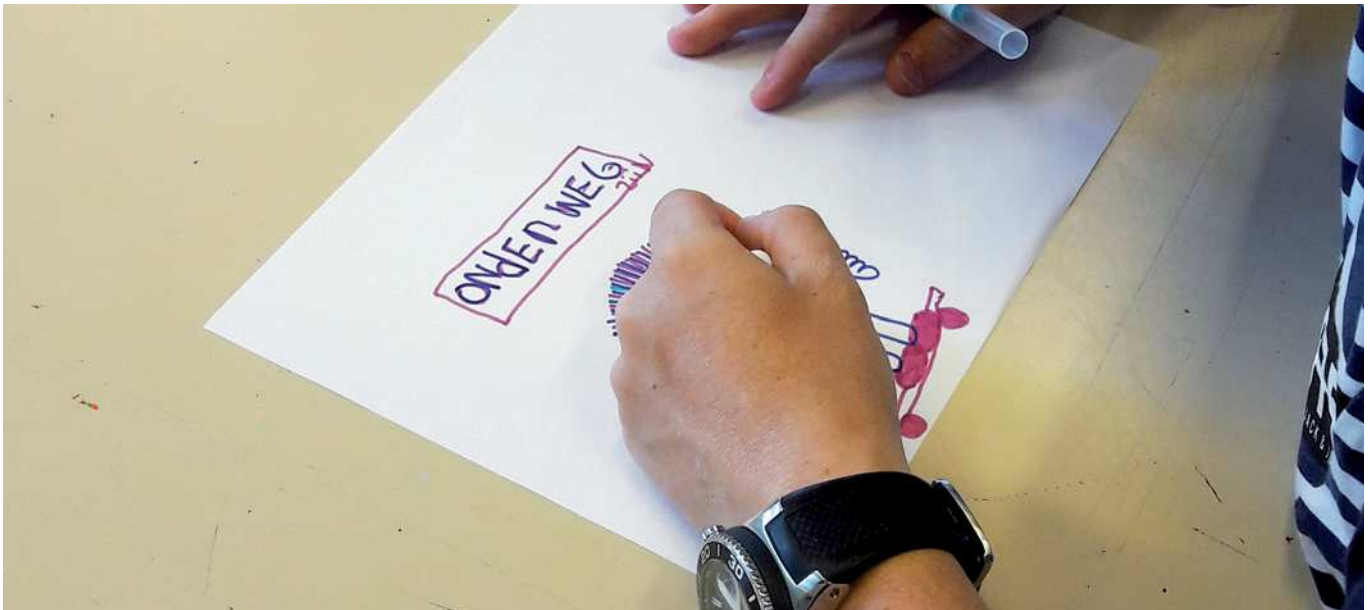
Werken aan eigenwaarde tijdens wekelijkse 'dichtersdag'

Bont palet van tekeningen, verhaaltjes en gedichten

Elke donderdag is het Gedichtendag in atelier 'n Bont Palet in dagcentrum De Harmonika te Zaltbommel. Dat betekent praten rondom een thema, tekenen en van daaruit tot een verhaaltje, een 'gedicht' komen. In een ontspannen sfeer begint begeleider en inspirator Dorien Jacobs aan de negen deelnemers te vertellen wat de bedoeling van de dag is. Ze zet het onderwerp, Onderweg, op een sheet aan de wand en gaat dan met de cliënten al pratend, vragend en suggesties gevend aan de slag.

Vragen als: "Waar denk je aan als je het woord onderweg ziet?" "Ben je zelf wel eens onderweg?" "Misschien ben je wel eens samen onderweg geweest?" breken monden open. Daarbij is er ook tijd voor zijwegen, extraatjes in de vorm van verhalen, zoals het uitstapje naar De Efteling waar ze voor het eerst in de Symbolica zijn geweest, een kort maar spannend avontuur. Het is mooi om te zien hoe Dorien tijd genoeg neemt om de verhalen te beluisteren, maar ook de opdracht in de gaten houdt. Dat is soms ingewikkeld, omdat de ene opmerking de andere uitlokt. Toch slaagt ze erin met de hele club langzamerhand tot een eindpunt te komen van het eerste blok: de precieze bepaling van wat ze gaan doen, maar tegelijkertijd ook de ruimte gevend aan iedereen om het verhaal in een tekening helemaal op zichzelf te laten slaan. Soms ontstaan er inderdaad gedichten, soms blijven het verhaaltjes. "Het is een heel mooie en goede manier om de cliënten hun eigen verhaal te laten vertellen. Ze worden er veel zekerder van", zegt Dorien.

Subtiële grens tussen beïnvloeding en formulering

Het doet er niet toe hoe snel alles gaat en dat betekent dat de één op een ochtend twee gedichten maakt naast de tekening en een ander nog aan een gedicht moet beginnen. Het maken van een 'gedicht' gaat dan als volgt: iemand schrijft zelf op wat hij wil zeggen over dat onderwerp en Dorien gaat vervolgens al pratend en vragend het gedicht samen met de cliënt opnieuw formuleren. Het gaat altijd over: wat bedoelt de ander, begrijp ik wat hier staat, heb ik het zo goed gezegd? De grens tussen beïnvloeding en werkelijk formuleren zoals de 'dichter' dat wil, is heel subtiel. Bij observatie van dat proces is te merken hoe nauw dat proces let, want cliënten zijn snel geneigd om 'ja' te zeggen. Maar door de tijd te nemen en dóór te vragen en het nog eens te laten formuleren, lijkt de kans groot dat er werkelijk een tekst uitkomt die het echte verhaal vertelt. In feite betekent dat, dat de integriteit van de begeleiding cruciaal is. Bovendien is taalgevoeligheid en flexibiliteit onontbeerlijk, want elke deelnemer heeft ander taalgebruik, andere invalshoeken en een ander gevoelsleven. Daaruit destilleren wat 'bedoeld' wordt, is een uiterst precisiewerk waar Dorien wel kaas van gegeten heeft.

Barbara is tijdens het tekenen voornamelijk op zichzelf gericht, geconcentreerd op de lijnen die ze op papier zet. Maar op het moment dat Dorien er met haar over praat, is het een heel ander verhaal. Ze heeft ook al met drie gedichten in een verzameling bestaan. Het verschil met het tekenen en het schrijven is ontzettend groot.

Soms komt er een verhaal vanuit de 'binnenkant', zoals bij Roy die een droom schetst over dingen die door zijn hoofd vliegen. Hij maakt zich daarover nogal druk en 'corrigeert' zichzelf dan in zijn hoofd, zegt hij. In een ander gedicht verwoordt hij zijn onenigheid over dat anders zijn met zijn broer:

Foto's cliënten aan het werk
door Kees van Meel

Dat kan je beter anders zeggen
Op een andere manier
Er zijn zoveel manieren
waarop je dat kan zeggen
"In mijn hoofd ben ik rommelig
Aan de buitenkant ben ik goed
alleen in mijn hoofd ben ik rommelig"

Maar vaak bestaan de teksten uit huis-tuin-en-keukeningen die het leven van alle dag beschrijven, soms ook uit observaties, zoals dit gedicht van Barbara:

Storm
Het regent en het waait heel hard
De bomen doen mee
Ze bewegen in de wind
De wind kan ook gieren
Dan gaat het stormen,
hard stormen.

Antoine gaat binnenkort naar Theaterexpressie in Rosmalen, omdat hij gevoel en aanleg voor theater heeft. Hij is er nu al vol van en vertelt erover terwijl sommigen luisteren en anderen doorgaan met hun eigen werk.

Dorien wil nog wel even kwijt dat ze het jammer vindt dat ze nu alleen moet werken: het is moeilijker om iedereen voldoende aandacht te geven, maar op een rustige manier weet ze toch iedereen te bedienen met een praatje, een suggestie, met vragen. Aan het einde van de ochtend is de lunchpauze dan ook echt welkom, maar niet alleen voor haar. Ook haar groepje tekenaars en dichters is toe aan iets anders. Ze zijn de hele ochtend al onderweg in deze prettige ambiance in Zaltbommel, maar als iemand van de leiding met een baby de kantine binnenkomt, gaat alle aandacht natuurlijk even naar dit nieuwe mensje met nog heel veel 'onderweg' te gaan.

Kees van Meel, dichter en recensent

V.l.n.r. Helmich, Antoine, Dorien, Chantal, Marlyn, Martine, Iris, Marjolein, Roy, Yvette en Bonnita (Barbara is met vakantie)

Atelier 'n Bont Palet is onderdeel van Dagcentrum de Harmonika, één van de voorzieningen van 's Heeren Loo Werk- en Dagbesteding Rivierenland. In de Harmonika werken dagelijks ongeveer 45 mensen met een verstandelijke beperking binnen diverse werkgebieden, waaronder atelier 'n Bont Palet.

Elke donderdag is 'dichtersdag' in het atelier. Er doen zo'n tien mensen aan mee. Aan de hand van een thema worden gedachten en ideeën uitgewisseld. Daarna maakt ieder een tekening over het onderwerp en vertelt zijn eigen verhaal bij de tekening. Dit verhaal is 'het gedicht'.

Dichtersdag draagt bij aan het (leren) vrij formuleren van eigen gedachten en ideeën, het onder woorden brengen van wat je bezighoudt, het luisteren naar elkaar en belangstellend zijn naar wat de ander vertelt en het versterkt de eigenwaarde omdat het ertoe doet wat je zegt.

13 juli 2017 werd er gedicht door:
Barbara, Bonnita, Chantal, Helmich, Martine, Roy,
Yvette, Marlyn, Antoine en Iris (luisterde mee),
o.l.v. Dorien Jacobs.

Atelier 'n Bont Palet
Dagcentrum de Harmonika
Nieuwe Tijningen 9
5301 DA Zaltbommel
Tel. 088 0375620